

LO GRINHON

LA GAZETA DAU VIVARÈS D'EN NAUT

Nº 67 ESTIU de 2010

ANONAI, VILA OCCITANA

SOMARI

- 1 - Anonai, vila occitana.
- 2 - Per legir
- 3 - Literatura orala
- 4 - Estivada de Rodés
Gitans de Provença
Occitans d'Itàlia
- 5 - Pastat auvernhat
a las trifòlas.
Jornaa occitana 2010
- 6 - E un cafè ! Un !

LO GRINHON
es la gazeta de l'associacion occitana
PARLAREM EN VIVARÈS
de vès Anonai.
Es mandat a tos los aderents. Per lo
recèure, sufis de mandar 10 €
(individual) o 12 € (cople) a :
LO GRINHON
Le Petit Avanon
07370 OZON
Faire lo chec a l'òrdre de
PARLAREM EN VIVARÈS.
Las adesiions partan dau n° de Prima
e s'achaban daube lo n° d'Ivèrn...

Sus las mapas d'Occitània, la boina de la lenga passa au nòrd d'Anonai, enquesiam, per aquí... Quò manca de precision. D'autant mai que sovent la vila es pas marcaa. Quò ven dau temps que París fargèt los departaments : Anonai fuguèt pas prefectura nimai sos-prefectura. E eüra apareis pas sus las cartas de granda eschala. Vai-te'n mostrar onte restèm.

Pasmens, Anonai es la vila d'Ardescha la mai poplaa. En mai d'aquò, qu'es una vila occitana. I a gaire de temps, pas mai d'un sècle, s'auvissiá la lenga d'òc d'en per tot : dins las charreiras, dins los cafès, las tanariàs, sus los marchats... Las gazètas patoisas dins los jornaus, las chançons e los poèmas daus chançoniers, tots quelos que s'essaiavan d'escriure montran una lenga viva, richa, savorosa, onte suffis de poisar per tornar trovar los mots qu'avèm eisublats.

Dins las campanhas a l'entorn, qu'èra quasi la sola lenga utilisaa. E quello monde veniàn a la vila per lo marchat, l'usina e, de còps, per lai restar. Que venguèssen dau vau de Cança, d'ès Bonluòc, d'ès Davesiu, d'ès Reifidòc, Quintenàs, Satiliu, Sant Arban... Tots coneissiàn la lenga. Anonai es una vila occitana.

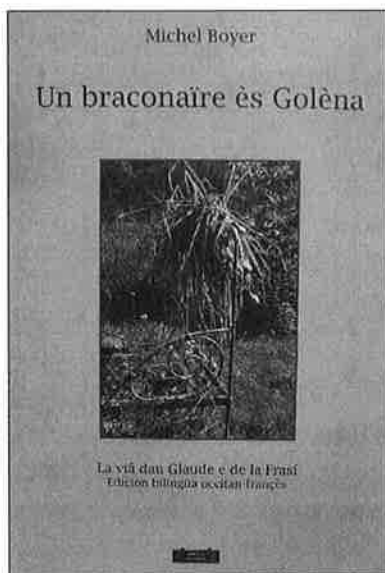
Mas quand veniàn de monde d'ès Felina, Serreira, Champanha... o de mai naut dins lo Pilat, qu'èra una altra lenga que parlavan : lo francoprovençau. Per assurar, se compreniàn pro, èran de vesins mas lhor parlar semblava un pauc estrange. Quna richesa lingüistica !

Despuei, d'autres son venguts, que parlavan encara d'autres lengas. Tot quello monde an fait la vila. Per aquò, Anonai es ben coma las autres vilas occitanas qu'an totjorn sauput aculhir quelos qu'an chausit de çais viure..

PER LEGIR

Dos liures que venon de sortir. Per quelos que se vòlon botar a legir l'occitan d'ès no-sautres o daus pròches vesins. Lhors autors an pas chercher de ganhar un pretz literari. An escrit per faire conèisser la lenga de lhor país e la viá coma èra quand èran joines. Çò qu'es bien qu'es qu'an chausit de pas escrire n'importa coma. An donat a lhor lenga los gentis abits que merita, en se fasant aidar. Coma quò pòion èstre legits per tot occitan de qun endreit que sièse. Aquelos liures se vòlon mai pedagogiques, dins chascun trovarètz d'explicas sus la prononciacion, de vocabulari, de còp de gramatica e de conjugason e mai, per un, se pòt comandar un CD onte l'autor legís quauques tèxtes. Los dos liures prepausan una reviraa en francés.

Un braconaire ès Golèna, de Michel Boyer, Editions du Roure.

Conta, en un pauc mai de setanta tèxtes cortets, la viá dau Glaude e de la Frasi. Lo Glaude èra vièlh garçon. D e m o r a v a dins una petita bòria dau ras lo Chançon, un riu cafít de troitas... Dins sa joinessa, auriá bien

vougut se mariar, mas saupuguèt pas chausir. La Janeta èra tròp maigra e esbiganchaa, la Lison tròp fardaa, la Guiguita portava de bas trauchats, la Mieta semblava un farason e luras corbelhas de nòça èran voidas !

Comme souvent, il y a des chasseurs et des gendarmes, des renards et un poulailler, un valet, sa Mie et des fiançailles, des beuveries et des bondieuseries, des percepteurs et des banquiers, un meunier et un rhabilleur, des bœufs et des bourriques, des truites, des omelettes et des artisans...

Edicion bilingüa occitan-francés.
Un CD se pòt comandar (veire aquí dessós)

Demandètz en vòstre librari.
Les Editions du Roure,
Communac, 43000 Pagnac
www.editionsduroure.com

o encara (e per aver lo CD) :
Société d'histoire de Sainte-Sigolène
4, rue Lieutenant Januel
43600 SAINTE-SIGOLÈNE

Tarif pour le livre : 24 € pour le CD: 2 €
Frais de port : 4 €
Chèque: Société d'histoire de Sainte-Sigolène

Le Patois de moi à toi...

Entre Ardèche et Haute-Loire,
Georges Dumas, Editions Dolmazon.

Georges Dumas nous propose une escapade au pays des mots de son enfance, le patois nord-occitan des hauts plateaux ardéchois. Par ces mots souvent oubliés, l'auteur fait œuvre de passeur et revivre l'école communale, les tuailles, les travaux des champs... Il nous propose aussi des recettes de cuisine du pays.

De tèxtes cortèts, de poèmas, de receptas de cusina...

Le livre comprend aussi un lexique conséquent, français-occitan et occitan français, quelques notions de grammaire et de conjugaison. Les gens du Plateau s'y retrouveront, bien sûr, mais nos amis des Boutières, du Lignon et de la Haute-Loire, de Vernoux, d'Annonay et d'ailleurs n'y seront pas étrangers, malgré quelques nuances !

Un bon liure d'introducion a la lectura e l'es-
criture de nòstra lenga ! Se pòt trovar dins
las librariás o las Maisons de la Premsa.

Editions Dolmazon,
20, rue de la République,
07160 Le Cheylard
www.editions-dolmazon.com

LITERATURA ORALA (suïta)

Dins lo darreir Grinhon avèm parlat de las *Sirandanas* coma dison a l'illa Maurici per çò qu'apelèm nosautres devinalhas. Aquelas devinalhas : una question e la respnosa maliciosa, amàvem ben nos en contar dau temps que la tele teniá pas tota la plaça au meitan de la maison. Dins l'ocean indian, sus aquesta illa, que n'a la nacionalitat, qu'es lo Joan-Maria Gustau Le Cleziò, pretz Nobel de literatura 2008, qu'a, daube sa femna Jemià, recatat e transcrit aquelas devinalhas.

Per eissaiar de legir lo creòle, vos tòrno bailar los principes generaus : es escrit fonetic, tot simple : lo « e » fait « é » francés, lo « u » fait « ou » francés e lo « g » fait totjorn « gu ». Lo « w » aida a faire « oi » francés, *trwa* /trois, *nwar*/noir...

Ai fait la traduccion en occitan, vos laissez faire la traduccion en francés se aquò vos ditz.

Mo kas serkey, manz dimun mor ?

– Pistas

Cacho lo chancèl, minjo lo mòrt ?

– Cacauèta

Mo ruz dan mo boner, mo nwar dan mo maler ? – Lagrin kafé.

Siau roge dins mon bonur, nèir dins mon malur ? – Lo gran de cafè.

E se l'òm revira la question :

Mo nwar dan mo boner, mo ruz dan mo maler ? – Crevet

Siau nèir dins mon bonur, roge dins mon malur ? – Cambaròt (creveta)

Mo éna en zuli mamzel, tu dimun ki pasé ambras li ? – Robiné

Ai una genta filha, tot aqueles que passon, i fan la mia ? - La font

Mo éna en bann zanfan : soley levé zot kasé, soley kusé zot surti ?

– Zétwal

Ai tota una mainaa, quand lo solelh se leva

se cojan, quand lo solelh se coja se levàn ?
– Las estialas.

Simin marsé ? – Larivier

Lo chamin que marcha ? - La riveira

Later blan, la grin nwar ?

– Papye samb lékritir

La terra blancha, las granas neiras ?

– Lo papeir e l'escritura.

Lamin sémé, lizié rékolté ? – Krir av lir

La man samèna, los elhs recòltan ? – Escrire e legir.

Gel dan gel, set pat, kat zorey ? – Lisyin manz dan marmit.

Gola dins gola, sèt pautas, quatre aurelhas ?

– Lo chin que minja dins l'ola.

Mo dibuté, li alonzé, mo alonzé, li dibuté ?

– Lipyé dumun.

Siau dreit, es alonjat ; siau alonjat, es dreit ?

– Lo pè.

Tru dan milyé la plen ? – Lombri.

Un pertús au meitan de la plana ? – L'ambonil.

Long labarb, kurt laké ? – Sevet.

Lonja barba, corta coá ? - La chiaura.

Penso qu'avètz sentit la qualitat d'aquelas devinalhas que ne'n son pas vraiment mas son quaucòm de mai prigond e que fai sentir tota la viá dau monde de Maurici.

Per achabar, una citacion de J-M. G. Le Cleziò : « Je pense à la richesse des langues sans écriture, [...] Ce qui me frappe encore davantage, c'est l'intolérance des langues écrites. Intolérance de ceux qui ont voulu ce droit absolu de la chose écrite sur la chose parlée. » E nosautres avèm una granda literatura mas tot a estat fait per nos faire creire que nòstra linga èra un patois e doncas s'escriví pas !

G.B.

ESTIVADA DE RODES una corraa dau Grinhon çais èra

*A Rodez du 27 au 31 juillet 2010.
Vous n'y êtes jamais allés ? Vous manquez
quelque chose ! Le Grinhon y était.*

Los amics dau Grinhon èran ès Rodés per l'Estivada. Per qu'ellos que savon pas encara çò qu'es l'Estivada : qu'es la festa d'estiu de tota la cultura occitana. Lais van de monde de totas las regions onte se parla la lenga d'òc, l'occitan. Ne'n vènon d'Auvergne, Béarn, Gasconha, Lengadòc, Limosin, Provença e mai d'Itàlia e de la Val d'Aran en Espanha... e dau Vivarés.

Coma chasque an, dau dimars au dissande, lo carreforc de las culturas d'òc prepausavan musicas d'aièr e d'encuei, chançons, umor, contes, poèsia, teatre, literatura, cinemà e produits dau país. Daube d'artistas coneguts

coma : Claudi Martí, Padena, Peiraguda, , Martina "Jòia" de Peira, Jan dau Melhau, Jan-Mari Carlòtti, La Talvera... e l'invitat Idir, lo chantaire berbère. E d'autres que se fan lhor plaça au solelh : La Mal Coiffée,

Lo Còr de la Plana, Laurenç Cavalié. E de contaires : Monica Burg qu'èra vengut ès Auzon l'an passat, Michèu Chaduelh dau Limosin per son spectacle "Vesins de terra e de prat"... E d'escrivans que presentavan lhors liures. I aguèt d'ornatge aus poètas : Robert Lafont, Joan Bondon, Sergi Bec... E poiem pas tot vos dire que faudriá 50 paginas ! E tot aquò... a gratis ! Sufis de lais anar.

Et tout cela gratuitement ! Il faut juste y aller.

Alòrs ? A l'an que ven ?

MN

GITANS DE PROVENÇA , OCCITANS D'ITÀLIA

Encara un còp l'estivada de Rodés fuguet un moment fòrt per la lenga : teatre, cinemà, chants, dança, contes, daus trobadors aus chantaires d'encuei e de tots los caires d'Occitània.

Entremeis totas quelas gentas veiaas qu'avem veguás e auviás, fau parlar daus chants daus Gitans de Provença e daus Italiens de las valaas occitanas.

Lo chantaire gitan Tchoune e lo chantaire provençal Renat Sette acompanhats a la guitarra nos an galat daube quelos chants religiós daus Gitans de Las Santas, de voetz prigondas que vos fan resselir, de voetz onte se pòt auvir tos los malèurs d'aquesto pòple.

Quauques uns d'aquelos chants fuguèran dançats per una dançaira de flamencò. Semblava que los tap-tap daus talons fasián montar tos los èimes de la terra.

Los Italiens de las valaas occitanas chantavan los chants dau disc Aire de Prima e quauques uns de mai e parlavan d'un biais qu'es quasi quello d'aicí, e quò fa ben plisir de los auvir.

Voetz lindas de Paola e Manuela, voetz gravas de Dario o Luca e chants vius que bailan l'envèia de dançar. E tot lo monde acompanhèran los chantaires per l'Immortèla e lo Se Chanto.

PC

PASTAT AUVERNHAT A LAS TRIFÒLAS

Per Luceta Rochièr

Per 8 personas :

Pasta brisaa (200 gr. de farina, 100 gr. de burre, una pinçaa de sau, un pauc d'aiga) - 200 gr. de lard magre - 6 trifòlas (moiènas) - 250 gr. de fromatge de Cantal - 2 tomatas - 1 nosa de burre - Pebre - Òli d'oliva.

- . Far cuèire las trifòlas a la vapor daube lor pèu.
 - . Copar lo lard en morselons, los plonjar 1 minuta dins d'aiga bolhenta, esgotar.
 - . Copar lo fromatge en lisquetas.
 - . Far una pasta brisaa (selon lo vòstre biais de far) ne'n garnir una tartièra burraa.
 - . Pausar los lardons e la mitat dau fromatge sus la pasta.
 - . Pelar las trifòlas, las copar en rondelas sus lo mescladís lardons-fromatge.
 - . Botar lo reste de fromatge.
 - . Cubrir de tranchas de tomatas.
 - . Pebrar leugièrament.
 - . Arrosar d'un pauc d'òli d'oliva.
 - . Enfornar 25 a 30 minutas a 180°.
 - . Servir chaud o chaudet, acompanhat d'una salada verda.
 - . De beure, daube moderacion, un « *Saint Pourçain Rosé* » o un « *Corent Rosé* »
- Nòta : « *Lo Corent* » es pas un vin ben conegut, pasmens Joan BODON ne'n parla dins « *LO LIBRE DELS GRANDS JORNS* » ...

Anonai, vila occitana (seguiá de la p. 1)

D'aquest'an, Parlarem En Vivarés a chausit per sa Jornaa Occitana lo tèma de las lengas regionalas en Ròsne-Alps : francoprovençau e occitan, que son donças vesinas dins lo caire d'Anonai. E per aquò faire, Anonai aculhirá quela Jornaa, lo 23 d'octòbre. D'onte que siesètz, d'onte que venètz, vos fau pas mancar aquesto rendètz-vos.

MN

JORNAA OCCITANA 2010

MJC d'ÈS ANONAI

Lo 23 d'octòbre, tota la jornaa.

LAS LENGAS REGIONALAS EN RÒSNE-ALPS

LES LANGUES REGIONALES EN RHÔNE-ALPES

Stage de chant, initiation à l'occitan, presentation du francoprovençal, de l'occitan et de l'étude FORA initiée par la Région à propos de ces langues.

Buffet.

Lo vèspre : concèrt + bal trad.

Infos sur www.bartavel.com

E UN CAFÈ ! UN !

Qu'èra un mars de fin de junh, lo 22. Dins lo cafè, Lo Cevenòl, i aviá mas dos bevaires apejats au bar. E la patrona, darreir. Puei vès las vut oras dau vespre, a chaa pauc, arrivèran de monde que se sacavan dins la sala dau fons. De mots sonavan que los murs dau bistròt avián pas auvit despuei de temps, nimai los bevaires que viravan l'aurèlha d'ès quello monde novèl.

Siàs vengut mai ? Quò vai ? Quò fará ben !

Fuguèran viste un vintenat que barjacavan en s'assetant a las taulas. Qu'èra lo promeir Cafè occitan organisat per Parlarem en Vivarés.

Lo promeir, surament non. Autras fes, se parlava mas quela lenga dins los cafès d'ès Anonai. Mas i a ben de temps que plus gaire la parlan. Pasmens, es longa l'istòria d'aquela lenga. A mai de mila ans, despuei que nòstres ancestres la fargèran en mesclant quauques mots de lors reires au latin daus Romans. Fuguèt mai la promeira lenga literària d'Euròpa per remplaçar lo latin.

Cafè occitan ès Anonai

Qu'èra la lenga daus trobadors, los poètas dau Moien-Atge, aquela de Mistral, pretz Nobel. Çò qu'empachava pas los òmes de bartavelar en òc dins las tavernas e las auberjas d'ès Anonai, de faire pacha sus los marchats, de cantar, de parlar d'amor e de bramar "Momà" quand tombavan dins las tranchaas entre quatorze e dètz-a-vut...

Mas i aguèt de monde, ès París, per

l'apelar "*patois*". Qu'es un mot francés que vòl dire : *langage incompréhensible et grossier ; parler jugé inférieur, d'une communauté rurale...* Auso pas vos zò dire en occitan ! Un parlar inferior, aquela lenga de poètas, aquela lenga d'amorós, d'òmes e de femnas coratjós, qu'an bastit un tant genti país ?

Mas veiquià, çò que ven d'ès París sembla totjorn mai genti, mai seriós. E n'i a encara que dison "*patois*",

sens pensar a mau, n'an pres l'avèrtit. Savon pas. Lhor jetarem pas la pèira. Mas vosautres, eüra que savètz ? Qui voudriá sauvar, aprendre, parlar un lengatge grossièr ?

Qu'es per quò que s'èran donat rendètz-vos au Cevenòl. Èra ben temps que lhor lenga tornèsse prendre sas letras de noblessa, que s'auviguèsse tornar dins ... lo Cafè !

E un cafè ! i-un !

MN

Nous recommencerons à l'automne. Nous vous tiendrons au courant.

Eissublètz pas la Jornada occitana dau 23 d'octòbre ès Anonai. veire p.5